

เทศน์เช้า วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โลกต้องการอาหาร อาหารร่างกาย เห็นไหม เราเสียสละทานกัน เราทำบุญกุศล นี่เรามองเห็นได้ แต่อาหารใจไม่มีใครเคยเห็นใจ ถ้าอาหารใจนะ ชีวิตเราเกิดมา ทุกชีวิตเกิดมา ถ้ามันอัศจรรย์มันมีแต่ความทุกข์ยาก

ตัวศาสนานี้ ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนธรรมธรรมคือสังขารม สังขารมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา การตรัสรู้คือการฆ่ากิเลสในหัวใจอันนั้น ถ้าฆ่ากิเลสในหัวใจอันนั้น ชีวิตนี้มันสว่างไสวจากภายใน ถ้ามันสว่างไสวจากภายในมันก็มีความสุข มีที่พึ่งอาศัย แม้แต่รูปปลั๊กชันภายนอกมันจะทุกข์จนเจ็บใจขนาดไหน มันจะลำบากขนาดไหน แต่หัวใจถ้ามันสว่างไสวจากภายใน มันมีที่พึ่งอาศัยของมัน แต่ถ้าหัวใจมันไม่สว่างไสว เราเกิดมาเป็นมนุษย์นะ ผลของวิภวาคือการเกิด

การเกิดขึ้นมา เห็นไหม คนมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ค้นหามันมีอยู่แล้ว ถ้าค้นหาไม่มีมันไม่เกิดหรอก การเกิดขึ้นมา ค้นหาเราพลิกใจ เราพลิกมาเป็นทางที่บวก เราแสวงหาแสวงหาการปล่อยวาง แสวงหาการปล่อยวาง ปล่อยวางที่ไหน? เขาบอกปล่อยวาง...ปล่อยวางของอยู่ในมือ เราโยนทิ้งมันก็จบ แต่เวลาความทุกข์ความยาก เราสลัดทิ้งมันออกไหมล่ะ? เราสลัดขนาดไหนมันก็ไม่ออก มันต้องมีวิธีการของมัน

แก่นของกิเลสนะ กิเลสมันอยู่กับใจ นี้อนุสัยมันนอนเนื่องมากับใจ มันนอนเนื่องมากับความรู้สึกนึกคิดของเราทั้งนั้น นี่เราเกิดมา เห็นไหม เกิดมาเป็นชาวพุทธ เราเกิดมาพบพุทธศาสนานี้ประเสริฐมาก ประเสริฐตรงไหน? ประเสริฐที่ว่ามันมีใจ มันมียาแก้ไข้เรา ธรรมโอสถแต่มียานั้น ยาที่เราศึกษานั้น ยาชนิดใดก็ได้แล้วแต่เขาต้องมีหมอจ่ายยา หมอจ่ายยาเขาถึงบอกว่ายานั้นจะมีคุณสมบัติอย่างนั้น จะแก้ไข้อย่างนั้น จะดูแลอย่างนั้น

เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม นั่นแหละมันฉลาดมาก มัน เป็นทฤษฎี มันชี้เข้ามาที่หัวใจของเรา นี่เวลาทฤษฎีชี้หัวใจเรา นี่ไงอายตนะ ความกระทบต่างๆ สิ่งนี้ทำให้เกิดเป็นทุกข์ๆ เรายังไม่รู้จักเลยนะ

นี่พอบอกเวทนา เด็กใหม่ๆ หรือการปฏิบัติ การศึกษาขึ้นมา เรื่องศัพท์ของศาสนาเราก็ยังไม่เข้าใจ แต่ถ้าศัพท์ของศาสนา มันก็เหมือนกับภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางใช้ใหม่ ศัพท์ของศาสนา มันเป็นบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมมุติ สมมุติคือว่าแล้วแต่ ภาษาพื้นถิ่นเขาจะพูดไปตามภาษาพื้นถิ่นของเขา ภาษาพื้นถิ่นเขาพูดอย่างไรก็เป็นศัพท์ของเขา แต่เวลาภาษาเป็นสากล

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งทีฉลาดมันเป็นภาษาสากลคือบัญญัติ นี่พระปัจเจกพุทธเจ้ารู้ได้แต่ สอนไม่ได้ เพราะบัญญัติศัพท์ขึ้นมาอย่างนี้ มันบัญญัติศัพท์ขึ้นมาวางกรรมวินัยไม่ได้ แต่องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ได้ ได้เพราะอะไร? เพราะสร้างบุญบารมีมาต่างกัน การสร้างบุญ บารมีต่างกันคือการเสียสละต่างๆ กัน คือเตรียมความพร้อมของใจมาแตกต่างกัน

พุทธวิสัย ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สะสมจนจิตใจนี้มันแก่กล้า คำว่าแก่กล้า มันสามารถสื่อได้ สามารถบัญญัติศัพท์ได้ บัญญัติศัพท์ได้เป็นบัญญัติ สมมุติบัญญัติ เวลา มัน วิมุตติละ? มันพ้นจากสมมุติบัญญัติไป ถ้าพ้นจากสมมุติบัญญัติ เห็นไหม เราศึกษานี้มัน เป็น ฉลาดมาก เป็นหมอ หมอเขาจ่ายยา เขาต้องบอกคุณสมบัติของยาต่างๆ เราก็ไปศึกษาคุณสมบัติ ของมัน นี่คุณสมบัติของยาจะเป็นอย่างนั้น คุณสมบัติคืออย่างนี้ แต่เราไม่ได้กินยานั้น พอเวลา มันจะ กินยานั้น เห็นไหม เวลากินยา คนไปโรงพยาบาลกลัวเข็มมาก มันไปกินยานี้มีผลข้างเคียง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติเราต้องการศีล สมาธิ ปัญญา เราต้องการสติ ต้องการสมาธิ ต้องการปัญญา ทีนี้พอฝึกสติ ถ้าไม่ฝึกนะ เราปล่อยมันเร่รอนมันก็อยู่สะดวกสบายของมัน เด็กนี้ ถ้าไม่บังคับนะเด็กมีความสุขมาก ถ้าพ่อแม่เริ่มบังคับนะ บอกทำการบ้าน...มันเบื่อแล้ว แต่ถ้า ปล่อยวิ่งเล่นมันสบายใจนะ จิต! จิตถ้าปล่อยมันตามสะดวกสบาย นี่ศึกษาฉลาดมาก ศึกษาตำรายา ศึกษาหมดเลย เรารู้ๆ ไปหมดเลย แต่พอบังคับให้มันกิน เวลาเจอเข็มนี้เข้าอ่อนเลยนะ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติขึ้นมาที่เราตั้งสติ พอตั้งสติขึ้นมา คำบริกรรมนี่เปิดปากของใจ ถ้าใจมันได้เปิดปากของมันนะ “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” ถ้าจิตใจเขาเริ่มสงบระงับเข้ามา สงบระงับเข้ามา สงบระงับเข้ามา แต่เวลาสงบเข้ามา นี่เวลาเรากินยาแล้วมีผลข้างเคียง เวลาพุทธ

โธ พุทโธแล้วมันคือ พุทโธแล้วมันไม่ทำ พุทโธแล้วมันคอดก พุทโธแล้วลำบากไปหมดเลย นี่มันลำบากเพราะเหตุไฉน? ธรรมโอสธ สิ่งนี้มันเป็นธรรมโอสธ มันจะแก้ไข แก้กิเลสของเรา

นี่จะบอกว่าถ้าเราจะทำจิตใจของเราให้สว่างไสว มันสว่างจากภายในนะ เวลาเราส่งเสริมกัน คูสิริัฐบาลต่างๆ เขาส่งเสริมกันเรื่องพุทธศาสนา ให้คนสนใจในเรื่องศาสนา ใครอยู่ที่ไหน เวลาวันสำคัญทางพุทธศาสนาให้ไปทำบุญที่วัดข้างบ้านของตัวเอง ให้ไปเวียนเทียน การเวียนเทียนนี่เป็นการเคารพ เห็นไหม เวลาทำบุญกุศล เราทำบุญกุศลนี้เราเสียดสละด้วยอาหาร ด้วยปัจจัย เครื่องอศัย เวลาเราไปเวียนเทียนเราสละเครื่องของหอม ดอกไม้ รูป เทียน นี่ดอกไม้ รูป เทียน เพื่อบูชา สิ่งนี้เขาส่งเสริมพุทธศาสนาให้สังคม ให้วัฒนธรรมประเพณี

ถ้าประเพณี เราอยู่ด้วยกัน ดอกไม้หลากหลายเวลาเขามาร้อยเป็นพวงมาลัยมันสวยงามนะ จิตใจ จริตนิสัยของคนมันไม่เหมือนกันหรอก เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ภาษาพื้นถิ่น ภาษาของใครจิตของใครก็แล้วแต่ แต่เวลามาเข้าวัฒนธรรมประเพณีของพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางรากฐานศาสนพิธีเอาไว้ พอศาสนพิธีนี้เราทำอย่างนั้น

พระอานนทนะ เวลาจะอุปฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“สิ่งนี้ควรทำอย่างไร? สิ่งนี้ควรทำอย่างไร?”

“อานนท ต้องทำอย่างนี้ ทำอย่างนี้ ทำอย่างนี้”

นี่สิ่งต่างๆ ที่ทำ พอเป็นธรรมและวินัยขึ้นมาวางไว้ วางไว้เพื่อสร้างศาสนทายาท เราจะสร้างศาสนทายาทด้วยใจของเรา นะ ถ้าบวชเป็นพระ เวลาบวชเป็นพระแล้ว เห็นไหม นี่ผู้ที่มีโอกาสกว้างขวาง โอกาสกว้างขวางคือว่าเรามีเวลาในการประพฤติปฏิบัติได้เต็มที่ แล้วเต็มทีนะ ถ้าแสวงหาครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าครูบาอาจารย์องค์ไหนเราลงใจ ไปหาครูบาอาจารย์องค์นั้น ครูบาอาจารย์องค์นั้นจะชี้ทางให้เรา นี่พูดถึงบวชเป็นพระ

เราไม่ได้บวชเป็นพระ เราอยากมีความร่มเย็นเป็นสุขของเรา เราก็ประพฤติปฏิบัติของเรา ในเมื่อเรามีหน้าที่การงานของเรา เราก็ทำหน้าที่การงานด้วย ถ้าใจเป็นธรรมนะ หน้าที่การงานก็คือหน้าที่การงานนั้น คนเกิดมาในสังคม เจริญมีสองด้าน ไม่มีคนดีทั้งหมดและเลวทั้งหมด ฉะนั้น ในสังคมมันต้องมีผลกระทบแน่นอน มันมีผลกระทบ มันมีแรงเสียดสีมากับในชีวิตของ

เราเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าจิตใจของเรามันมีสติปัญญา เห็นใหม่ มีสติ เรื่องอย่างนี้มันก็ก้าวข้ามไปได้ แต่ถ้าคนเราขาดสติปัญญานะ เรื่องอย่างนี้กระทบขึ้นมามันคอดกนะ

นี่ใจพูดถึงถ้าใจมันสว่างจากภายใน ถ้าสว่างจากภายใน ธรรมโอสธ เห็นใหม่ มันมียาของมัน มันมีปัญญาของมัน มีการแก้ไขของมัน เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สีดล สมภาสิ ปัญญา เราก็อยากมีปัญญาๆ ปัญญาของใคร? เวลาปัญญาวิชาชีพ ปัญญาอย่างนั้นเป็นปัญญาเพื่อหน้าที่การงาน ปัญญาของเราคือปัญญาทันความรู้สึกความคิดของเราใจ เวลามันทุกข์ เวลามันฟุ้งซ่าน เวลามันมีความกระเสือกกระสน ถ้าเรามีปัญญาอย่างนี้ ปัญญาครอบรู้ในกองสังขาร

ปัญญาในพุทธศาสนาคือภาวนามยปัญญา ปัญญาที่รู้จักตัวเอง รู้จักยับยั้งตัวเอง รู้จักความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง แต่ถ้าปัญญาของโลก ปัญญาอย่างนี้คือโลกียปัญญา ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาทางวิทยาศาสตร์ โลกียปัญญา เห็นใหม่ ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์ นี่จิตแพทย์หรือแพทย์ ศัลยกรรมต่างๆ เขาก็ต้องใช้ปัญญาของเขาเหมือนกัน ถ้าปัญญาอย่างนั้น ปัญญามันก็แก้ไขนะ เรื่องจิตแพทย์เขาก็แก้ไขจิตเหมือนกัน แต่แก้ไขจิตต่อเมื่อจิตมันผิดปกติให้กับมาเป็นปกติ แต่เวลาปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แก้ไขจิตที่เป็นปกติ

จิตที่เราไม่เป็นปกติ สีดล! สีดลคือความปกติของเรา เพราะมันฟุ้งซ่าน มันคิดคิด มันต้องการตามความพอใจของมัน มันจะทำความผิด ผิดสิดล ผิดสิดลคือความพอใจของเราใจ เราอยากเอาชนะคะคานเขา เราอยากทำลายเขา เราอยากจะทำตามความพอใจของเรา นี่มุสาใจ เราจะทำตามความพอใจของเรา เราจะทำอะไรตามแต่อำนาจกิเลสที่มันขับไส มันก็มีสิดลเป็นรั้วกัน

ถ้ามีสิดลเป็นรั้วกัน สีดลคือความปกติของใจ ถ้าใจมันไม่คิดนอกกลุ่มนอกทางมันไม่ผิดสิดล แต่เราบอกว่าสิดลคือสิดล ๕ ข้อบังคับ ๕ อย่าง เห็นใหม่ นี่ข้อบังคับ ๕ อย่าง คือกฏกติกากฎ ๕ อย่าง กฏ ๘ อย่าง กฏ ๑๐ อย่าง กฏ ๒๒๗ อย่าง เราไปดูที่กฏใจ แล้วพอกดไว้มันก็ติดขัดไปหมดเลย ขยับก็ติดขัดไปหมดเลย แต่ถ้าเรามีเจตนาที่ดี เรารักษาใจของเรา กฏมันก็คือกฏ ความปกติของใจมันผิดตรงไหน? ถ้าจิตมันปกติมันก็ถูกต้องของมันใช่ไหม?

เวลาจิตแพทย์เขาแก้ไขจิตที่ผิดปกติให้มันกลับเป็นปกติ ถ้าของเรานี้เรามีสิดลของเรา จิตเป็นปกติแล้ว ถ้าเกิดจิตปกติแล้วเราทำความสงบของใจเข้ามา ใจถ้ามีหลักมีเกณฑ์เข้ามาแล้วนี้ มันเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาอย่างนี้ใจปัญญาในพุทธศาสนา เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ปัญญาอย่างนี้ อาสวัภษญาณทำลายกิเลส แต่เราใช้ปัญญาของเราโดยโลก
ไฉน ปัญญาโลกกับปัญญาธรรม โลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา

ปัญญาโลกเราก็ใช้ว่าเรามีปัญญา แต่เป็นปัญญาทางทฤษฎี ปัญญาทางวิชาชีพ วิชาชีพเรา
ก็เทียบเคียงวิชาชีพ ความรู้สึกนึกคิดอย่างไร ใครมีมุมมองอย่างไร ใครศึกษาวิชาการอย่างไรมา
มันก็เปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิดเราเป็นแบบนั้น เห็นไหม นี่มุมมอง เป็นแบบนั้น นี่เป็นแบบ
นั้นมันก็จับความรู้สึกนึกคิดได้เป็นตัวตน เป็นวัตถุ เป็นสิ่งที่เราจับต้องได้ มันแก้ไขได้ คือยับยั้ง
ความคิดได้ไฉน

ความคิดนี้เป็นนามธรรม แต่ถ้าเราไม่มีสติปัญญายับยั้งมันเลย มันก็ไปตามอำนาจของมัน
ไฉนไหม? แต่เราเปรียบเทียบไฉน เปรียบเทียบทางวิชาชีพของใคร? แต่ถ้ามันเป็นปัญญาขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เปรียบเทียบเข้ามา มันจะละเอียดเข้ามาจนเป็นตัวของมัน ถ้าตัวของ
มัน นี่ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต เห็นมีการกระทำ การกระทำสิ่งนั้นเกิดขึ้นมา ถ้าการ
กระทำเกิดขึ้นมา นี่มันทำให้จิตใจนี้ฟุ้งแว่วนะ

เวลาจิตใจ เห็นไหม เขาเรียกว่าเวลามันมีปัญญารอบรู้ทันของมัน มันปล่อยวางหมด พอ
ปล่อยวางหมด นี่มันว่างจากภายใน มันสว่างจากภายใน เวลาพุทธศาสนาเจริญทางสังคัม เจริญ
ทางสิ่งที่กระแสนสังคัมเขามีความเลื่อมใสกัน อันนั้นเป็นเรื่องของสังคัมนะ แต่เรื่องของเราล่ะ?
เรื่องของเรา เราต้องมีสติปัญญาของเรา ถ้าเรื่องของเรา เรามีปัญญาของเรา เราแก้ไขของเรานะ
มันจะทำให้จิตใจเราสว่างไสว

เวลาพระอาทิตย์ตกมันมีคณะ พระอาทิตย์ขึ้นมันสว่างไสว มันมีแสงสว่างของมันขึ้นมา
จิตใจถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา มันจะมีความฟุ้งแว่วของมันขึ้นมา คุณิเวลาพระอาทิตย์ เห็นไหม
เมฆหมอกไปบังนะ มันก็ทำให้แสงนั้นเศร้าหมองไป ความรู้สึกนึกคิดของเรา เวลามันคิดขึ้นมา
นี่เสวยอารมณ์ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดปกคลุมหัวใจของเรา จิตเดิมแท้ที่ฟุ้งไส จิตเดิมแท้ที่เป็น
ผู้ข้ามพ้นกิเลส จิตเดิมแท้ที่ฟุ้งไส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส

เวลาเขาว่ากัน เห็นไหม จิตเดิมแท้ที่ฟุ้งไส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้
ที่ฟุ้งไส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส แต่เราบอกว่าจิตฟุ้งไส จิตว่าง จิตต่างๆ เราเข้าใจว่าสิ่ง
นั้นเป็นนิพพานๆ นี่ความเข้าใจของ... ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์เราก็เข้าใจกันเช่นนั้น เพราะ

ฉลาดเขาเขียนไว้อย่างนั้น พระไตรปิฎกบอกไว้อย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกนิพพานเป็นความว่าง เราก็เข้าใจของเราไปเอง แต่ความว่างมันมีหลายระดับไป

ความว่างมันมีลึกซึ้ง ว่างนอก ว่างใน จิตใจว่างจากการปล่อยวางจากภายนอกเข้ามา แต่จิตใจของเรายังรกรุงรังอยู่ ปัญญามันจะเข้ามาตรงนี้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ปัญญามันเข้ามา ถ้าปัญญานะ ถ้าจิตสงบแล้วเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริงมันจะเกิดปัญญา ถ้าจิตมันสงบแล้ว สงบแล้วไปรู้ไปเห็นนิมิตต่างๆ ความเห็นนิมิตนะ เห็นนิมิต เห็นสิ่งที่มันรู้มันเห็น นั่นคือจิตนิสสัย จิตนิสสัยของตัวอันนั้นต้องวางไว้ มันต้องแยกแยะไป

นี่ที่บอกว่าเวลาเห็น เห็นจริงไหม? เห็นจริง แต่ความเห็นนั้นไม่จริง ไม่จริงเพราะจิตใจเรายังไม่จริง แต่พอมันเห็นจริงหรือไม่จริงเราก็แก้ไขของเรา คุณเลขาของเราจนกว่ามันจะเป็นจริงเป็นจริงอย่างไร? เป็นจริงอย่างไร? ของเราแบกภาระอยู่ เราวางไปนี่รู้ไหม? ของที่หนักอยู่กับเรา เราปล่อยวางเรารู้ไหม? เรารู้ได้ แต่ของที่มันอยู่กับเรา เราบอกว่าเราปล่อยวาง ไข่ นามธรรมมันปล่อยวาง เราปล่อยวางแต่มันไม่ได้ปล่อย ไม่ปล่อยหมายความว่าเวลาบอกมันว่าง มันปล่อยวาง มันไม่ว่างจริงของมันไป

ถ้ามันไม่ว่างจริง เดียวมันก็มีน้ำหนักขึ้นมา ถ้ามันไม่ว่างจริง เดียวมันก็รู้สึกของมันขึ้นมา แต่ถ้ามันว่างจริงนะ มันไม่มี มันว่างจริงคือมันไม่มีสิ่งนั้นแล้ว มันว่างจริง ถ้าว่างจริงมันมีเหตุมีผลของมัน ทำไมถึงว่างจริงล่ะ? เพราะมันมีเหตุมีผลอันนั้น เขาตรวจสอบอันนั้นไป

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ”

เราจะบอกว่าสิ่งนี้เป็นความว่างๆ นี่ถ้าคนว่าเป็นความว่าง มันว่างจากสิ่งใด? ถ้าเราไม่เคยกระทำมาเราก็ไม่รู้จักมันว่างได้อย่างไร? แต่ถ้าคนมีการกระทำมานะ มันเป็นไปได้กับเป็นไปได้ไม่ได้ คำว่าเป็นไปไม่ได้ มันไม่มีเหตุมีผลมันเป็นไปไม่ได้หรอก แต่ถ้ามีเหตุมีผล มีเหตุมีผลถ้าเป็นความจริง พุคจริงมันก็เป็นความจริงขึ้นมาใช่ไหม?

นี่เราเกิดมาเป็นผลของวิภวณะนะ เกิดมานี้เป็นอริยทรัพย์ การเกิดเป็นมนุษย์นี้มีค่ามาก มีค่าเพราะเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วมันมีโอกาสที่เราจะแสวงหาทางดีก็ได้ ทางชั่วก็ได้ แล้วแต่จิตมันจะเป็นไป แต่ถ้าเรามีศีลธรรม มีศีลธรรมเข้ามาขัดเกลา ขัดเกลานะ เราไม่น้อยเนื้อต่ำใจ คนที่จะ

ทำอย่างนั้นเพราะมันน้อยเนื้อต่ำใจ ทำไมเขาเป็นอย่างนั้น? ทำไมเราไม่เป็นแบบเขา? ทำไมเราทุกข์เรายากอย่างนี้? นี่มันน้อยเนื้อต่ำใจ แล้วมันก็จะประชด มันก็จะทำตามอำนาจของมัน

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเราเนะ เราทำของเราเอง เราเกิดมาเป็นมนุษย์นะ มนุษย์มันก็เสมอภาคเท่ากับมนุษย์ มนุษย์ก็คือมนุษย์ แต่เราจะต่ำต้อย ทุกข์จนเจ็บใจเพราะเราสร้างของเรา มา คนต่ำต้อยทุกข์จนเจ็บใจ แต่ถ้ามีสติปัญญา เขาทำตัวของเขาเป็นคนที่มีความขึ้นมาได้ เหมือนกัน คนที่เขาเกิดมาทุกอย่างเพียบพร้อมของเขา ถ้าเขาไม่มีสติปัญญา เขาก็ทำให้ชีวิตของเขาทุกข์ยากได้เหมือนกัน

ถ้าเรามีปัญญาของเรา มีปัญญานี้มันจะเทียบเคียงขึ้นมา เราเกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน เรามีค่าเท่ากัน แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ นี่สิ่งที่ทำขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์นะ แต่เวลาสำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมาแล้ว เทศนาว่าการ สอนเทวดา อินทร์ พรหมหมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ของเราเนะ ถ้าจิตใจมันเป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมเพราะเหตุใด? เป็นธรรมเพราะมันมีเหตุมีผล น้อย่างเทวดา อินทร์ พรหม เขาไม่รู้เหมือนเราหรอก เวลาเขาเกิดแล้วเขาก็เกิดเป็นมนุษย์นี่แหละ เขาเกิดเป็นโอบปาติกะ เขาเกิดแล้วเขาก็เป็นสถานะอย่างนี้ เขารู้ได้แค่นั้นเอง พรหมก็เหมือนกัน แต่เขาไม่รู้เรื่องอริยสัจ เรื่องอริยสัจมันเรื่องที่จิตใจมันมีการกระทำ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว นี่เทศนาว่าการ เห็นใหม่ ไปเทศน์ ชัมมจักกฯ กับปัญจวัคคีย์ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา”

เราก็มองกันเป็นวิทยาศาสตร์ว่าสิ่งใดมันเกิดดับทั้งนั้นแหละ แต่เราไม่มองว่าชีวิตเราก็เกิดดับ ถ้าชีวิตเราเกิดดับ มันเกิดดับเพราะเหตุใด? มันมีเหตุอะไรทำให้เกิดดับ นี่ใจจิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่มองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่ส่องใสเป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส แล้วมันข้ามอย่างไร? มันก้าวข้ามพ้นไปอย่างไร? ถ้ามันก้าวพ้น นี่มันมีการกระทำมันทำได้

ฉะนั้น สิ่งนี้ถ้าจิตใจมันจะสว่างจากภายใน มันสว่างแท้ มันสว่างจริง...มันจบ ถ้ามันสว่างชั่วคราว ฤทธิชีไพรเขาก็ทำความสงบของเขาได้ จิตนี้มหัศจรรย์นัก เวลามันสงบแล้วมันมีกำลังนะ เวลาเข้าฌานสมาบัติ เห็นใหม่ รู้วาระจิตต่างๆ คนเราก็ไปตื่นตื่นกับฌาน โลภีย์ นี่สิ่งที่เป็นอภิญญาๆ พอไปติดอภิญญาเข้า เป็นผู้วิเศษ เป็นเหนือมนุษย์ รู้สิ่งที่มนุษย์เขาไม่รู้ไม่ได้ ก็ไปสำคัญ

ตน สำคัญตน ชีวิตมนุษย์ก็ต้องตายไป นี่จิตมันมหัศจรรย์อย่างนี้ มันทำได้หลายอย่าง แล้วพอทำได้แล้วก็ไปคาอยู่อย่างนั้นไง แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้นำมา นี่ชักนำเข้ามา ทวนกระแสเข้ามา เข้าไปสู่จิตของตัวเอง แล้วเกิดมรรคญาณทำลายอวิชชา ทำลายกิเลสได้ อันนั้นเป็นความจริงขึ้นมา

วันสำคัญทางพุทธศาสนา เขาสำคัญจากภายนอก อันนี้เป็นการส่งเสริมสังคม ให้สังคมมีความเห็นเป็นแนวทางเดียวกัน ในเมื่อดอกไม้หลากสีได้ร้อยเป็นพวงมาลัย มันก็เป็นประโยชน์ มันสวยงาม แต่ความเป็นจริงของเรา เราต้องพยายามประพฤติปฏิบัติของเรา เราค้นหาจิตของเรา ให้เจอ แล้วแก้ไขจิตของเรา เพื่อความสว่างจากภายใน แล้วมันจะควบคุมชีวิตของเราได้ เอวัง